

Duben 2003 • ročník 1. • číslo 1

Věstník

společenstva uměleckých kovářů a zámečníků
a kovářů – podkovářů Čech, Moravy a Slezska

- První valná hromada
- Karel Goňa – nestor odborné přípravy uměleckých řemesel
- Kalendář kovářských akcí
- Nařízení vlády ohledně bezpečnosti strojů (1.část)
- Poradna

Vážení umělci kováři a zámečníci, kováři-podkováři a příznivci černého řemesla.

Dovolte abych Vás pozdravil jménem svým a jménem Společenstva a vyjádřil dík všem těm, kteří se zasloužili o to, že Společenstvo bylo založeno a že vychází náš časopis „Věstník“, na jehož stránkách se budeme čtvrtletně setkávat a vzájemně se informovat a diskutovat o našich problémech.

Všem nám přejí, aby se v příštích letech našemu řemeslu dařilo, dále se rozvíjelo a nedovolme degradaci našeho umění nastupující konzumní společnosti.

Váš předseda Společenstva

Milan Michna

Rád bych jako předseda redakční rady pozdravil všechny, kteří si tento „Věstník“ našeho Společenstva přečtou. Chci hlavně poděkovat pánům Vondruškoví, Michnovi, Krbovi za obětavou pomoc a redakční příspěvky, neméně pak panu Brodeckému za poskytnutí archivu „Věstníku kovářů a podkovářů Čech a Moravy“ z let 1944–1946 a také všem pořadatelům akcí v oboru našeho řemesla, kteří mi dodali o těchto akcích informace. Věřím a očekávám, že články v tomto „Věstníku“ ve vás vyvolají podněty k otevřené diskusi. Svoje reakce a příspěvky můžete zasílat poštou na adresu: **Bednářova 20, 619 00 Brno** či e-mailem na **kovari@sky.cz** – všechny vaše příspěvky do diskuze mohou být v nejbližším možném čísle otištěny. Také chci pokárat některé z příspěvů za opožděné dodání podkladů pro „Věstník“ (**uzávěrka článků do příštího čísla je 31.5.2003**) a lhostejnost či velice opožděnou reakci při žádosti o hrubou textovou korekturu věstníku. Věřím, že tyto „porodní bolesti“ stojící při zrodu tohoto věstníku však brzy pomínou, a budete nás „Věstník“ číst rádi a se zájmem. Na závěr se chci předem omluvit za gramatické chyby a překlepy, které zde najdete. S ohledem na zkušenosti, které mám s vydáváním tiskovin, vám neslibuji, že tento „Věstník“ bude číslo od čísla lepší a krásnější, ale slibuji, že se budu snažit, aby nikdy nebyl horší než toto první číslo.

Tomáš Blažiček

Kdy Společenstvo vzniklo

Společenstvo vzniklo dnem registrace sdružení u Ministerstva vnitra ČR a nabytím účinnosti stanov Společenstva 9. 12. 2002. Poté přípravný výbor svolal první valnou hromadu členů Společenstva na sobotu 25. ledna 2003 do Olomouce, kde byl proveden zápis nových členů, plénem přijaty stanovy Společenstva a odhlasováno představenstvo Společenstva a závěrečné usnesení z jednání, a tím byla prakticky otevřena cesta k vlastní činnosti Společenstva.

První valná hromada členů nově založeného Společenstva

Co předcházelo založení Společenstva

V tradicích spolkových činností rozhodně kováři nikdy nestáli stranou. Kovářské cechy patřily k těm nejstarším a zároveň nejaktivnějším. I po zániku cechů ke konci 19. stol. se kováři nadále sdružovali v živnostenských Společenstvech a mimo jiné

pečovali o svoji odbornou kvalifikaci a o přípravu nových řemeslníků. Ani v dobách direktivního centralismu se nepodařilo tyto tradice zcela potlačit a například kováři na Klatovsku se každoročně scházeli ještě do poloviny devadesátých let 20. stol. Stejně tak po změnách na počátku devadesátých let přišli opět kováři jako jedni z prvních s ustavením Sdružení kovořemeslníků, jehož počáteční horečnatá činnost však v souvislosti s úpravou povinného členství v zákoně o Hospodářských komorách rázem ustala.

Neexistence funkčního společenstva v posledních letech byla stále citelněji znát. **Kováři prakticky neměli možnost uplatnit svůj společenský hlas** při tvorbě některých zákonů (například živnostenského), využívat informací a prostředků z podpůrných programů, podílet se na mezinárodní odborné spolupráci, ovlivňovat politiku odborného a dalšího vzdělávání apod.

Proto, a z mnoha dalších důvodů, se v sobotu 5. října 2002 po nekonečných dohadách a mnohaletých přáních sešla v Brně v Horních Heršpicích ustavující skupina sedmnácti činných uměleckých kovářů, podkovářů a teoretiků těchto řemesel z Čech a Moravy se záměrem založit svoje Společenstvo.

Skupina jednala ve shodě s požadavky na založení sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, dohodla se na znění stanov Společenstva, ustavila přípravný čtyřčlenný výbor (pánové Milan Michna z Brna, Karel Nováček z Olomouce, Jan Krba z Valašského Meziříčí a Šimon Vondruška z Prahy) a jmenovala zmocněnce oprávněného jednat jménem přípravného výboru (umělecký kovář a majitel firmy Hefaiston, spol. s r. o. pan Milan Michna z Brna).

Jaká usnesení byla plénem valné hromady přijata a odhlasována

Valná hromada schválila ustanovení Společenstva uměleckých kovářů a zámečníků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska. Dále schválila členský příspěvek ve výši **500 Kč za rok** a schválila představenstvo Společenstva ve složení Milan Michna – předseda Společenstva, Karel Nováček – první místopředseda, Zdeněk Mittner – druhý místopředseda, Milan Jajtner – tajemník, František Brodecký – pokladník, Tomáš Blažiček – předseda redakční rady, Ilja Běhal – předseda komise pro umělecké řemeslo, Zdeněk Vítek – předseda sekce podkovářství, Ing. Šimon Vondruška – předseda komise pro vzdělávání, Josef Mück – předseda komise pro zahraniční styk, Miroslav Trefanec a Roman Selmbacher – členové z pléna pro posílení regionů a také členy revizní komise ve složení Jiří Piskáček, Petr Zajíc a Karol Kovač. Valná hromada uložila představenstvu na základě uskutečněných diskusí propracovat cíle a principy činnosti Společenstva, informovat členy Společenstva prostřednictvím interního Věstníku Společenstva a rozpracovat regionální členění Společenstva, předsedům jednotlivých komisí pak vypracování záměrů činností komisí.

Jaké jsou strategické cíle pro první měsíce činnosti

Základem je zviditelnění Společenstva ve společnosti, tedy:

1. především **růst členské základny**, úzce propojené bezprostředními i zprostředkovanými informačními kontakty mezi jednotlivými členy i jejich skupinami,
2. **vzrůst prestiže a sebevědomí Společenstva i jeho jednotlivých členů** plynoucí z profesní výjimečnosti, historické

kých kořenů řemesla, odborné náročnosti a kulturní významnosti profese a vzájemné oborové sounáležitosti,

3. rozvoj vlastních činností.

Růst členské základny musí být podmiňován zájmy a individualitami konkrétních členů, například v jejich profesní orientaci či regionální příslušnosti, a proto bude podporován vznik regionálních kontaktních míst Společenstva s výhledem k ustavení „centrální kanceláře (buňky) regionu“ pro každý ze třinácti krajů republiky.

Oborová sounáležitost vzrůstá spoluprací, realizací společných akcí a aktivními kontakty členů a proto Společenstvo bude hledat možnosti zainteresování v již zaběhnutých projektech, jako např. při Podkovářských dnech v Jaroměři, Hamernickém dni na Dobřívě, Krakování na hradě Krakovci, Řemeslném dni v Rožnově pod Radhoštěm, Setkání kovářů v Brtnici či Mezinárodním setkání kovářů na hradě Helfštýně.

Základem vlastní činnosti, kromě výše uvedeného, bude příprava a realizace informačních médií, tedy vydávání interního časopisu v prozatímní podobě Věstníku a internetových stránek Společenstva a vytváření odborně-profesních skupin.

Zájemci o aktivní zapojení do činností profesních či regionálních ve prospěch Společenstva se mohou přihlásit k činnosti na kontaktních adresách na ústředí nebo u jednotlivých odborných garantů (práce v odborných sekcích – komisích). Jednou z forem aktivní spolupráce mohou být diskuse k jednotlivým problémům vedených na stránkách Věstníku.

Zájemci o členství v nově vzniklém Společenstvu kovářů, podkovářů a uměleckých zámečníků Čech, Moravy a Slezska mohou sdělit potřebné údaje k obsazení přihlášky a stanov (celé jméno, kontaktní adresu a svoji profesní či pracovní orientaci) na adresu předsedy Společenstva: **Bednářova 20, 619 00 Brno** či e-mail **kovari@sky.cz**.

Ing. Šimon Vondruška

Více o založení Společenstva si můžete přečíst v rubrice „Napsali o nás“ (pozn. red.)

Záměry komise pro vzdělávání

Do pojmu vzdělávání zahrneme jednak problematiku týkající se formálního vzdělávání, tedy institucionálního středního (učebního a studijního), vyššího i vysokého odborného vzdělávání, dále dalšího odborného formálního i neformálního vzdělávání, kam lze zařadit např. i mistrovské zkoušky, a v neposlední řadě osvěty. Vždy půjde o zájmy směřující jednak dovnitř, tedy k řemeslníkům, podnikatelům a oboru vůbec, jednak ven, tedy k široké veřejnosti, zájemcům či potenciálním zákazníkům. Každého řemeslníka a podnikatele se v nejbližší době rozhodně dotkne problematika vstupu republiky do Evropské unie a s tím spojené legislativní změny, tedy aktuální oblast pro další odborné vzdělávání.

Jsme však teprve na začátku své práce a úkol emancipace Společenstva a společenského prosazení je před námi. Musíme se, každý z nás, který se přihlásí k problematice vzdělávání, pokusit prosadit do školských komisí při odborných školách, obecních a městských úřadech i v regionech. Ve svém dosahu se účastnit za Společenstvo závěrečných učňovských či maturitních zkoušek alespoň pasivně účasti či aktivně členstvím v komisích. Ožehavou potřebu školení v souvislosti s legislativními změnami vyvolanými vstupem republiky do Evropské unie prozatím není možné řešit vlastními silami z důvodu nedostatku finančních prostředků, ale budeme se snažit spoluprací např. s Hospodářskou komorou (i na regionální úrovni) či jinými svazy její uskutečnit. Uplatnění našeho vlivu v rámci institucionálního školství bude možné po navázání spolupráce s Hospodářskou komorou ČR a jednáními s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Národním ústavem odborného vzdělávání apod. Na veřejnost naopak můžeme působit v rámci osvětové činnosti, např. svoji veřejnou účastí na kovářských dnech a setkáních kdykoliv.

K účasti na činnosti v oblasti vzdělávání se přihlaste nebo své podněty a problémy sdělte na kontaktní adresu Společenstva nebo odborné komise (603 314 775).

Šimon Vondruška, Praha

Z jednání výboru představenstva

(i když možná bude připadat někomu tato rubrika zbytečná, tak především touto formou máme informovat členy o činnosti představenstva, jak nám to ukládají Stanovy – pozn. red.)

Výborová schůze Společenstva 12.02.2003 v Brně

Program:

- 1) Informace o stavu členstva a placení příspěvků
- 2) Zřízení běžného účtu u Komerční banky v Brně
- 3) Kontaktní adresy členů výboru
- 4) Plán schůzí výboru Společenstva na rok 2003
- 5) Plán činnosti jednotlivých komisí
- 6) Předání usnesení z Valné hromady pro všechny členy výboru Společenstva

Přítomní: Běhal Ilja, Bartošek O., Brodecký F., PhDr. Krba Jan, Hruška J., Ing. Vondruška Šimon, Piskáček J., Mitter Z., Michna M., Jaitner M., Blažiček T., Muck J., Vitek Z., Selmbacher R., Zajíc P.

Zápis z jednání:

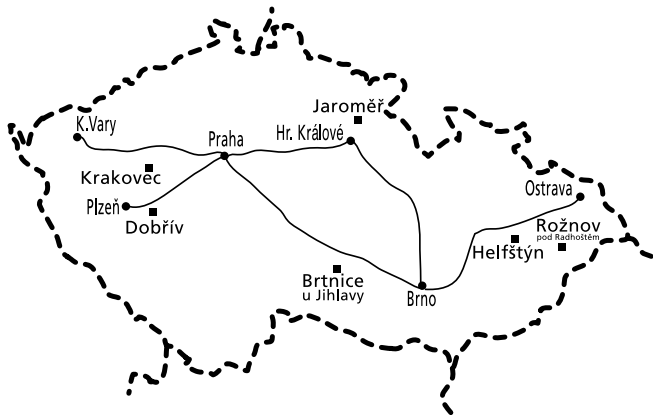
- kontaktní adresy
- usnesení Valné hromady
- dopis oslovující členstvo k uhrazení příspěvků, složenka na účet
- plán schůzí na rok 2003 - poslední čtvrtek v měsíci v 17 hod: 27.03., 24.04., 29.05., 26.06., 31.07., 28.08., 25.09., 30.10., 27.11.
- výstaviště Mnichov 13.03-19.03.2003
- dopis na ministersvo kultury - seznam restaurátorů, pověření předsednictva
- dopis - památkáři Praha
- členská základna, její rozšíření
- databáze kovářů a zámečníků p. Zajíc
- termíny akcí: 20.-22.06. Brtnice • 07.-08.06. Krakovec • 11.-12.04. Jaroměř • 17.05. Dobřív • 10.08. Rožnov • 23.-24.08. Helfštýn • září 2003 – Těšany
- cena inzerce v časopisu
- právní otázka inzerce p. Michna, p. Brodecký
- rozdělení cen a) kovář, zámečnick; b) obchodník; c) velkoprodej
- první číslo inzerce pro členy zdarma
- ? Mistrovská zkouška Rudolfiny
- cech zlatníků a starožitníků- možnost spolupráce
- výroba kroniky
- archivní věci spolků, p. Císař Tech. muzeum
- internetové stránky p. Zajíc
- odhlasován zkrácený název organizace „Kovářské Společenstvo“
- DOMÉNA www.kovari.cz – odhlasování 1600 Kč (z technických důvodů byla získána doména „www.kovari.sky.cz“ a e-mailová adresa kovari@sky.cz za 900 Kč bez DPH ročně – pozn. red.)
- věstník: úvod předsedy • vize předsedů komisí • členové komisí • 8 stránek A5 • kalkulace - náklad
- nechá se natisknout 1000 ks certifikátů za 4000–4500 Kč bez DPH

Informace o setkání Společenstva v Praze

Dne 6. února jsme se společně s Romanem Selmbacherem a Jiřím Piskáčkem sešli v pražské hospůdce u Zeleného stromu s dalšími devíti uměleckými kováři z Prahy a okolí a informovali kolegy, v návaznosti na jednání valné hromady, o založení a problematice Společenstva. Reálnost požadavku na sdružování a společně hledání řešení řady problémů uznali všichni účastníci schůzky. Zároveň byly rozdány přihlášky do Společenstva, některé dokonce s okamžitou odezvou. Byl podpořen návrh na udělení čestného členství ve Společenstvu panu Karlu Goňovi za významný přínos jeho celoživotní práce v oboru kovořemesel. Byla dohodnuta spolupráce při šíření informací o vzniku Společenstva a nutnosti zakládat regionální kontaktní místa.

Šimon Vondruška, Praha

Kalendář kovářských akcí v letošním roce

Podkovářské dny v Jaroměři

11. a 12. dubna 2003

Setkání kovářů-podkovářů a zájemců o podkovářskou tematiku. Kontakt: SOU Jaroměř, Studničkova 260, 551 01 Jaroměř, tel.: 491 812 425, tel./fax: 491 813 329, e-mail: sou.jaromer@woldonline.cz

Hamernický den na vodním hamru v Dobřívě

17. května 2003

Předvádění kovářského řemesla, výstava a prodej kovářských výrobků, soutěž kovářských a podkovářských učňů „Dobřívský cvoček“. Kontakt: Muzeum Dr. B. Horáka v Rokycanech, nám. J. Urbana 141/I, 337 01 Rokycany, tel.: 371 722 160, fax: 371 723 548, e-mail: muzeumro@proactive.cz

Krakování na hradě Krakovci v okrese Rakovník

7. a 8. června 2003

- šesté setkání kovářů na hradě Krakovci v Čechách

V roce 1998 se našla příležitost k setkání kovářů a podkovářů také v Čechách a to na hradě Krakovci v okrese Rakovník a víkend strávený s přáteli z oboru se stává tradicí.

Na Krakovci se nesoutěží, kovářské řemeslo se představuje v celé šířce oboru od tradičního venkovského, zemědělského kovářství – opravárenství, přes podkovářství až ke kovářství uměleckému. Především jde o skutečná přátelská setkání – klidná vzájemná popovídání o řemesle, práci, podnikání i životě. Navíc účastí pracovníků a žáků odborných škol – učilišť, na které bylo Krakování původně orientováno, vzniká výjimečná příležitost k bezprostředním kontaktům, výměnám zkušeností a uplatnění názorů se sférou vzdělávání.

Krakování má především osvětový a vzdělávací charakter a řemeslníci a odborníci z oboru si jeho program s pomocí památek připravují sami. Jeho součástí jsou výstavy, odborné přednášky předních odborníků, ale také i kulturní produkce. Jsou vystavována originální a mistrovská kovářská díla včetně ukázek maturitních a závěrečných prací škol, profesionální podkováři předvádějí podkování koní včetně vykování podkov a kromě běžného předvádění kovářské práce na řadě míst demonstruje samostatně umělecký kovář Pavel Révay s pracovníky firmy Hefaistos z Prahy-Radotína postup vykování plastiky. Navíc letos přibude příležitost k propagaci Společenstva a oblastnímu setkání členů.

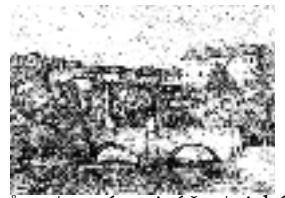
Zájemci o účast, vystavování, předvádění či pomoc při organizování, financování, zajišťování nebo publicitě se mohou přihlásit na kontaktní adrese (mobil: 603 314 775).

Ing. Šimon Vondruška, Praha

Brtnické kovadliny

20.–22. června 2003

Mezinárodní setkání kovářů, výtvarníků, výstava dovezených děl a předvádění kovářských prací na pěti výhních. Uzávěrka přihlášek 16. května, u přihlášených účastníků vstupné ani účastnický poplatek nevybíráme. Kontakt: Společnost Josefa Hoffmanna nám. Svobody 263, 588 32 Brtnice, tel.: 567 216 128, fax: 567 571 712, hoffmann@brtnice.cz

Řemeslnické dny ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm

10. srpna 2003

Kováři, tesaři, šindeláři, kameníci a další tradiční řemesla

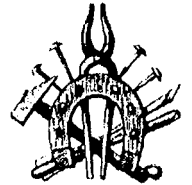
Hefaiston 2003 na hradě Helfštýně

23.–24. srpna 2003

Mezinárodní setkání uměleckých kovářů na hradě Helfštýně nad vískou Týn nad Bečvou (u Lipníka nad Bečvou). Kontakt: Muzeum Komenského – M. Kleckerová, Horní náměstí 7, 751 52 Přerov, tel.: 581 250 544

Podkovářství

Nejprve bych chtěl pozdravit všechny kováře a podkováře a také všechny členy Společenstva uměleckých kovářů a zámečnicků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska. Osobně jsem potěšen, že takovéto sdružení vzniklo, protože nejen spojí a stmelí řemeslníky a přátele těchto řemesel, ale přispěje k další informovanosti a vzdělávání.

Na valné hromadě bylo schváleno, že součástí sdružení budou také podkováři. Rád bych, aby tato rubrika se stala pravidelným místem pro informace a vzdělávání podkovářů. Pro vzdělávání nebudou sloužit jen teoretické články, ale přispějí k tomu i různá setkání – semináře. Pro zájemce je možnost zorganizovat zájezdy do zahraničí na výstavy koní a soutěže podkovářů.

Chci tímto oslovit širokou podkovářskou veřejnost, aby každý, kdo má zájem o rozkvět řemesla, přidal ruku k dílu. Zde by se měly řešit různé problémy a samozřejmě budou vítány Vaše zkušenosti v kovářské a podkovářské praxi.

Cílem je vybudování silného a hlavně prospěšného sdružení, které by dokázalo řešit vnitřní problémy řemesla a co více musí se stát partnerem pro hospodářskou komoru.

Abych se nepohyboval jen v rovině teorie, chci tímto pozvat podkováře a příznivce tohoto řemesla na již PÁTÉ setkání podkovářů ve SOU Jaroměři.

PODKOVÁŘSKÉ DNY v Jaroměři budou ve spolupráci MZeČR a Společenstvem uměleckých kovářů a zámečnicků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska.

Zdeněk Vitek

Napsali o nás

Práce zlatých ručiček zdobí památky v celé republice

(Michal Sklenář – deník Rovnost 10.3.2003)

Křenovice • Skutečných řemeslníků zaměřených na kvalitní poctivou ruční práci je jako šafránu. Umělecký kovář Oldřich Bartošek z Křenovic na Vyškovsku mezi ně rozhodně patří. V jeho dílně se rodí předměty, jež svou úrovní dostojí světovým parametřům a jejichž krása bez nadsázky vyrazí dech.

U pana Bartoška se umělecké sklony projevovaly již od útlého věku a díky pochopení rodičů byly také patřičně rozvíjeny. Podařilo se mu dosáhnout přijetí na Školský ústav umělecké výchovy. Nebylo to snadné, v Brně tehdy přijímali pouze jednoho kováře za tři roky. Pan Bartošek pak dlouhou dobu pracoval jako zaměstnanec Uměleckých řemesel. Přestože mož-

nosti uplatnění byly za minulého režimu dosti omezené, měl pro naše kováře také svou dobrou stránku: „Naše vybavení nebylo na takové úrovni jako na západě, což poněkud paradoxně přispělo k tomu, že se tu udržela vyložené ruční práce. Naši kováři jsou tak podstatně zručnější než ti zahraniční. Já jsem měl možnost vzdělávat se u mistra, který se řemeslu věnoval za první republiky, a to byla velká škola.“

Vysoká úroveň našich uměleckých kovářů se ostatně neustále potvrzuje na celosvětovém setkání Hefaiston na hradě Helfštýně. Pan Bartošek stál u počátků Hefaistonu, pravidelně se ho účastní už od roku 1981. V roce 1990 začal pan Bartošek samostatně podnikat. Soustřeďuje se pouze na zakázkovou výrobu. Vzhledem k tomu, že je jedním z několika málo držitelů licence ministerstva kultury na restaurování památek z kovu, můžeme jeho práce vidět na řadě známých objektů.

Jmenujme restauraci balkónového zábradlí na Obecním domě v Praze, opravy kovaného zábradlí a brány v brněnském domě U čtyř mamlasů, náročnou restauraci devítimetrového

kříže na Strahovském klášteře. „Velkou školou byl pro mne hlavně Obecní dům, velice náročná byla také sestava litinového arkýře vysokého přes deset metrů, který se nachází v Křenové ulici v Brně,“ říká možná až příliš skromně.

Kromě toho vyrábí také zbraně, brány a řadu dalšího náčiní. Na nedostatek zájmu si nestěžuje: „Lidé si konečně začínají uvědomovat hodnotu ruční práce. V současnosti si u mne lidé hodně objednávají krbové náčiní, které se dříve masově nakupovalo ve velkých obchodních domech. Dnes už chce většina lidí originál a kvalitu.“

Svůdná vidina práce na sériových zahraničních zakázkách panu Bartoškovu nic neříká. „Nemohl bych něco takového dělat, považuji to za degradaci kovářského řemesla. Raději budu vydělávat méně peněz, ale budu mít radost ze své práce,“ říká otevřeně. Radost z těžké, ale krásné práce by mohla většinu z nás panu Bartoškovu jen zadržet. Doufejme, že v jeho dílně, kde pracuje ještě s jedním zaměstnancem, vznikne ještě mnoho jedinečných prací, jejichž krásu budou obdivovat i příští generace.

Společenstvo uměleckých kovářů

(magazín Profit)

Koncem ledna se v kulturním domě Lola v Olomouci konala ustavující Valná hromada Společenstva uměleckých kovářů a zámečnicků a kovářů-podkovářů. Sjeli se sem zástupci těchto řemesel z celé republiky, aby založili organizaci, která by hájila jejich zájmy. Hned od úvodních slov, nebo lépe řečeno od úvodního poklepu na kovadlinu oznamující zahájení Valné hromady, bylo znát, že problémů k řešení je opravdu hodně. Velká diskuze se například rozvíjela kolem čistoty řemesla a její kontroly, a dále pak o udělování živnostenských oprávnění či výučních listů. Za příklad byla dávana například anomálie udělování živnostenských oprávnění oboru kovář či zámečnick, což jsou živnosti řemeslné, tedy je potřeba výuční list a praxe, naproti tomu oprávnění uměleckořemeslné ztvárnění kovu, tedy i umělecké kovářství a zámečnictví, nebo podkovář je živnost volná, může ji tedy ihned provádět kdokoliv bez jakéhokoliv vzdělání i praxe!

Karel Goňa – nestor odborné přípravy uměleckých řemesel

Vážení kolegové, v květnu tohoto roku oslaví pan Karel Goňa své devadesáté narozeniny.

U příležitosti tohoto skutečně významného životního jubilea a především však k významu celoživotní práce, kterou zasvětil přípravě uměleckých kovořemeslníků, navrhla skupina členů Společenstva na pražském zasedání pana Goňu k přijetí do našeho Společenstva jako jeho čestného člena. V této souvislosti si dovoluji přetisknout v poněkud upravené podobě svůj příspěvek původně připravený pro odborný seminář na Hefaiston 2002.

Pan Karel Goňa se narodil 4. května roku 1913 v Praze VIII. v Hrdlořežích. Jeho otec, taktéž Karel, byl hospodský a v té době provozoval spolu s manželkou pronajatý podnik v Praze-Karlíně. Bylo to v ulici, ve které nyní již devětaosmdesátiletý pan Goňa žije ve čtvrtém patře bez výtahu dodnes.

Otec pana Goni pocházel ze Slavičína z Moravského Slovácka a do Prahy se dostal ve čtrnácti letech jako učedník v tehdy nóbl hospodě U Pinkasů. Matka se narodila ve Vídni. Po své matce byla Češka, a protože její otec padl ve válce, byla poslána na výchovu na statek do Čech, kde těžce pracovala. Později se dostala do Prahy. „S otcem se poznali v pražské hospodě U Jerábků, kde oba pracovali. Společně si pak pronajali hospodu v Karlíně a založili rodinu. No a já byl jejich první a také jediné dítě,“ vzpomíná pan Goňa. „Jako kluk jsem rád a hodně maloval. Mým prvním vystaveným obrazem, a to v hospodě rodičů, bylo Libeňské posvícení. Po obecní škole, kde jsem měl samé jedničky, jsem nastoupil do reálného gymnázia. Ale učení mě moc nebavilo, a tak výsledky byly žalostné. Nyní vím, že jsem se tenkrát učil neuměl, to byl ten pravý důvod neúspěchu. A tak jsme se s otcem, po konzultacích a na doporučení Ústavu pro výběr zaměstnání, nebo jak se ta instituce tenkrát jmenovala, vypravili do pasířství firmy Čížek & Bukvaj.“

V červnu 1928 jako patnáctiletý student přestoupil tedy z kvarty reálného gymnázia do učení (do učení se tenkrát vstupovalo ve čtrnácti letech a to na dobu pěti let) a zároveň do druhého ročníku Pokračovací školy na Karlínském náměstí, která s teoretickou přípravou učedníků souvisela. Začínal na základě Smlouvy o učení sepsané mezi otcem a majitelem firmy Čížek & Bukvaj v dílně v Nových zahradách, v místech nedaleko od známé pražské nemocnice na Bulovce. Učil se „po dobu čtyř let po sobě jdoucích“, jak si můžeme ještě dnes přečíst ve zmiňované smlouvě o učení. „V sídle firmy byly dvě dílny, jedna v přízemí a druhá v patře,“ vzpomíná pan Goňa a pokračuje: „Můj první zaměstnavatel, spolujednatel firmy a zároveň mistr Vít Bukvaj byl především vynikající řemeslník. Od něho, a pak také od klempíře Polacha, dělníka firmy, který byl také nesmírně šikovný a dovedl překreslit pro potřebu výroby to, co architekt navrhl, jsem se měl co naučit. Ale začátky tenkrát nebyly snadné. Z pěti učňů, kteří jsme společně začínali, jsem to až do konce vydržel pouze já. I tehdy byli řemeslníci, kteří nechtěli nic ukázat a když něco doopravdy dělali, tak nás, učedníky, vyhnali. Ani odborná výuka v pokračovací škole nebyla dobrá,“ vzpomíná pan Goňa a pokračuje: „Větší zájem o nás měl pouze pan profesor Němec, který nás měl na cizelování, ale skutečně se nám věnoval snad jedině sochař pan Odehnal.“

Dne 19. dubna 1933 obdržel pan Goňa List tovaryšský, ve kterém je uvedeno, že výše jmenovaný: „...po dobu čtyř roků učil se u podepsaného člena Společenstva řemeslné živnosti pasířské. Po celou dobu učení se vždy choval počestně, byl pilný a věrný, osvojil si vědomosti i zručnosti ve shora jmenované živnosti potřebné“. Dále se v citovaném listě tovaryšském uvádí: „Dle přiloženého vysvědčení podrobil se také předepsané zkoušce tovaryšské a složil tuto s prospěchem velmi dobrým, pročez obdržel usnesením představenstva dole podepsaného Společenstva dnešního dne za vyučenou a byl řádně za tovaryše prohlášen.“

A v samém závěru listu je uvedeno: „Na důkaz toho mu byl tento tovaryšský list vystaven.“ a jsou připojeny podpisy učebního pána, předsedy zkušební komise a předsedy Společenstva a razítko Společenstva pasířů, kovolijců, platněřů a cínařů v Praze.

„U Čížka se dělaly opravdu krásné věci,“ vzpomíná dále pan Goňa: „Například kopie tepaných lustrů pro Peckův palác podle jednoho lustru dovezeného z Louvru. Také se hodně zlatilo v ohni. Amalgám se kupoval a nanášel se přímo z ruky. Sušilo se pomocí šlapacích výhni. Důležité bylo dodržet stejný barevný odstín. Přeleštění achátovými tlačítky dělaly ženy.“

Hned po vyučení vedl pan Goňa samostatně partu firmy. „Uměl jsem číst z výkresů, a tak jsem dostal práci a lidí a navíc pozhánání – dělej,“ pokračuje pan Goňa ve vzpomínkách na své pracovní začátky: „Pracovali jsme s pakfongem – bílým bronzem (pakfong, alpaka, nové stříbro apod. – speciální niklová mosaz Ms-Ni, 65 % Cu, 14 % Ni a zbytek Zn, v umělecké výrobě zejména na pro zhotovování osvětlovacích těles) např. pro Českou eskontní banku. Hodně jsme tuřeli a já dost pájel. Povrchovky jsme si dělali sami. Vzpomínám si na veliké a dlouhé mříže pro Ministerstvo železnic, které jsme dělali na polovic, a potom s pomocí velkých loží na dřevěné uhlí a hořáků díly nahřívali a pájeli spolu na kolíky. Také si vzpomínám na první pájení pakfongových plechů na vitrínách pro světovou výstavu. Pájeli jsme plechy s profily z bílého bronzu a spoje nebyly vůbec vidět. To bylo v roce 1939 těsně před tím, než přijeli Němci, a já jsem se tak do New Yorku již nepodíval.“

„Když jsem se vrátil z vojny,“ vzpomíná dále pan Goňa, „dílna Čížek již nebyla. Větších pasířských dílen tehdy bylo ještě v Praze několik, např. Beitler na Ořechove nebo Anůž v Holešovicích. Sedl jsem a napsal do firmy Anůž, která měla kromě dvou pasířských dílen kovářství a zámečnictví a také kovolijectví. To, že jsem měl zkušenosti i s prací s nerezem, jak jsem v dopise uvedl, asi pomohlo a já byl přijat. Kovat jsem tenkrát ještě neuměl, pracoval jsem s nerezem v zámečnické dílně, také v pasířské dílně i v galvanizovně. V době krize moc práce nebylo a myslím, že mně tenkrát pomohl v učení získaný široký řemeslný základ, který mně umožnil celkem snadné přecházení podle okamžitých potřeb do různých provozů. U Anůže jsem zůstal i za okupace. Tam jsme již měli na povrchové úpravy galvanizéra. Svařovali jsme elektrickým obloukem, tehdy ještě bez zkoušek, jak kdo každý uměl.“

Kromě učení a školy se musel pan Goňa věnovat i rodinné hospodě. „Když jsem přišel domů z dílny, musel jsem tak tři hodiny pomáhat v hospodě. Matka si myslela, že později povedu hospodu, ale já nechtěl. Neměl jsem totiž náuru, jako měl otec, který byl vyhlášeným hospodským a za kterým chodili lidé z celého okolí,“ vzpomíná na své pracovní začátky pan Goňa: „V neděli jsem zase maloval kachle, kazety nebo rámečky. Nebyla to žádná umělecká díla, maloval jsem kytičky, lodičky apod. Bylo zapotřebí si něco přivydělat. Za neděli jsem si tak přišel zhruba na 1000 korun, což byla cena asi jednoho kilogramu sádra.“

27. ledna 1939, tedy krátce před německou okupací, **se pan Goňa oženil.** „Rád jsem tancoval, měl jsem však problém se svojí malou výškou, a tak výběr partnerek byl pěci jenom omezen,“ zavzpomínal na svá mladistvá léta pan Goňa: „Jednou po tance ve Stromovce jsem jednu takovou doprovázel domů a pak jsme se, než mě před čtyřmi lety navždy opustila, doprovázeli těch celých 60 let společného života.“

Na konci války, se pan Goňa, tehdy již otec syna Pavla (narozeneho roku 1944), náhodou prostřednictvím známého po „svolávání k rozhlasu“ dostal do Bartošova ústředí Národního výboru pod Bartolomějskou. „Nebylo v tom žádné hrdinství ba ani záměr pracovat právě zde,“ zavzpomínal pan Goňa na dobu osvobození Prahy: „Byla to náhoda, a já chodil pro to, co bylo potřeba. Jednou nás poslali pro tanky, a protože jsem z vojny tanky řídit uměl, převážel jsem tanky z Vítězného náměstí na Národní třídu. A na základě toho, že jsem převážel tanky, jsem se čtrnáct dní po německé kapitulaci dostal k anglické armádě. S anglickými vozy a vojáky, které jsme převáželi, jsem se dostal přes Francii do Anglie. To byla opravdu dobrá vojna. Jídla bylo, po hubených letech okupace, plno“, zavzpomínal si pan Goňa nad starými fotografiemi a vojenským řádem z té doby.

Ke svým pedagogickým začátkům pan Goňa uvedl: „Po válce, v padesátých letech byla zakládána Učiliště a mě si vybrali pro tuto práci. A tak jsem 5. října 1950 začal ve středisku v přezemí školy na náměstí Míru v Praze na Vinohradech.“

Pan Goňa pak vzpomínal na práci s uční a později s žáky v pražských dílnách na Bělehradské na Vinohradech, v Jateční ulici v Holešovicích a nakonec v Podkovářské ve Vysočanech, ve kterých působil nejdříve jako mistr, později jako vedoucí Učňovského zařízení tehdy státního podniku Zukov Praha a pak dlouhá léta jako předseda zkušební komise a organizátor závěrečných zkoušek uměleckých řemeslníků. Zavzpomínal i na spolupráci se sesterskými pracovišti podniku v Brandýse nad Labem a v Prostějově. Pan Goňa působil i jako učitel odborných předmětů. Nejdříve při Učňovském středisku a později, od konce šedesátých let, na škole při Školském ústavu uměleckých řemesel v Praze na Žvahově. Poté učil technologie, materiály a technické kreslení učebních oborů uměleckých kovořemesel Umělecký kovář a zámečnický, Pasíř a Kovolijec a cizelér na školách na Petřském náměstí, v Černé ulici a na Středním odborném učilišti uměleckých řemesel ve Vysočanech. Z toho množství lidí, se kterými se za ta dlouhá léta poznal, spolupracoval a také se spřátelil, lze uvést jen namátkou několik, jako např. umělecké kováře Rudolfa Poláka a Alfréda Habermanna, někdejšího ředitele Školského ústavu umělecké výroby v Praze a potom dlouhá léta učitele odborných předmětů uměleckořemeslných oborů, svérázného výtvarníka a hudebníka-skladatele, volnomyšlenkáře a milého člověka Jaromíra Kruiše, ředitele žvahovské školy a keramika Karla Duška či velkého demokrata a polyhistorika, bývalého ředitele školy v Podkovářské ulici a dobrého přítele doktora Ottu Carmineho. „Jak ten čas letí,“ postěžoval si při těchto vzpomínkách pan Goňa: „Jirka Kozák (bývalý vedoucí učňovského zařízení uměleckých kovořemeslníků), jeden z mých prvních žáků z padesátých let a dnes je již i on na penzi.“

Právě k výuce odborných předmětů se váže i další významná odbornost pana Goni, totiž jeho autorství učebnic. Postupně napsal a k tisku připravil nejdříve pro interní potřeby výuky v podobě brožovaných skript a poté již technicky kvalitní vázanou učebnici pro širokou žákovskou, pedagogickou i odbornou veřejnost. Nejdříve to byla skripta „Pasířství“, pak několikrát brožované vydání „Uměleckého zámečnictví“ a nakonec několikrát vydaná a nyní již zcela nedostupná a na našem trhu jediná skutečná učebnice „Uměleckého kovářství a zámečnictví“.

„Svou první knihu jsem psal v letech 1962 až 1963. Bylo to Pasířství“, vzpomíná pan Goňa a pokračuje: „Děti již byly tak staré (dcera narozená v roce 1952), že jsme si mohli dovolit za utržené peníze, tehdy to mohlo být tak 5 tisíc korun, spolu s Věrkou vyjet do SSSR do Moskvy, na Krym, do Batumi a parníkem – Hitlerovou osobní lodí do Oděsy. Učebnice jsem vždy chtěl psát tak, jak je dělají Němci. Tedy technologií s pracovními postupy, materiály s jejich aplikacemi, stříhy, výpočty apod., se širokými souvislostmi toho, co se učí v dějích umění a s tím, že to o čem se mluví, má být na očích a navíc si to žáci musí kreslit.“

Pan Goňa si rád prozpěvuje a jak říká: „Celý život jsem s potěšením poslouchal hudbu. Sám jsem hrál poměrně slušně na housle a chtěl jsem jít dokonce na konzervatoř. Ale tenkrát, s příchodem zvukového filmu, přišlo mnoho muzikantů o prá-

ci a tak rodiče nakonec vsadili na perspektivnější budoucnost. Ale ke hraní jsem se dostal. V dílně jsme měli kapelu a pravidelně jsme hráli. Některé ženské na dílně i obstojně zpívaly.“

Na pana Goňu si sám vždy pamatuji jako na člověka stále cíleho a pracovitého, ale stejně mě vždycky znovu překvapí svým elánem a věčnou čínorodostí, kterou mu, v jeho letech, může závidět mnoho i o hodně mladších lidí. Že si chodí denně nakupovat, uklízí si, vaří a pere, to již beru jako samozřejmost. Ale když jsem ho nyní zastihl, jak si čte, a po „zázračné“ operaci očí dokonce bez brýlí a dělá si vlastní výpisky z odborné publikace, kterou dostal nedávno k narozeninám (i okolí ví, že takový dárek ho ještě potěší), dojmala mě smysluplnost jeho pojetí života. A přitom slyším jak povídá: „Mám rád především sýry. Z kuchařek si vypisují jídla a dělám si rozpisy toho, co si budu vařit. Dělám si rád španělské ptáčky, ale také polévky, ale ty především ze sáčků. V poslední době si teď rád dělám rýži na sladko, ale přeci jenom si nejraději, a jak říká vnučka i nejlépe, dělám guláš. Někdy si s přípravou hraji, ale je období, že mě vaření nebaví. Věrka byla skutečně výborná kuchařka,“ postesknul si pan Goňa a dodal: „Pocházela z Podřipska, její otec byl kožešník a měl malý krámk, takže si nežíli špatně. Vychodila Vyšší dívčí školu, kde se naučila vařit a šít, což v životě bohatě upotřebila.“

S panem Goňou jsem se loučil a věděl jsem, že ještě dlouho budu mít před očima jeho sešit aforismů, do kterého trefná vyjádření dlouhá léta sbírá a ještě dnes nově objevená zapisuje nebo zápisník, ve kterém má zachyceny obecné životní příjmy a náklady z různých období, některé i z doby mládí svého otce, ke kterým připsuje pro porovnání údaje dnešní. A rozhodně neglorifikuje „staré dobré časy“, ale reálně vnímá, že materiální stránka života, je nyní lepší. A jak říkal: „Měl jsem vždy rád motorky a auta, a svojí škodovčičku jsem řídil ještě donedávna. Techniku obdivuji dodnes. Přenosy z Měsíce, telefonické rozhovory kdykoliv a odkudkoliv a ta miniaturizace.“

A svůj příspěvek si dovolím zakončit jedním z aforismů, kterými mě pan Goňa při sálku čaje přivítal: „Nejnešťastnějším podnikem v životě je život sám, ten končí vždy tragicky“.

Ing. Šimon Vondruška, Praha

NAŘÍZENÍ VLÁDY – bezpečný provoz strojů

Nařízení se týká především zpřísnění bezpečnostních požadavků na stroje a zařízení, které i vy používáte ve svých dílnách. Celé znění tohoto nařízení najdete už nyní na internetu na www.kovari.sky.cz a pro ty členy, kteří nemají přístup k internetu otiskneme celé znění v tomto a následujícím čísle Věstníku. Do dalších čísel tohoto Věstníku se pro vás také pokusíme získat podrobné informace či plánky týkající se úpravy strojů a zařízení používaných ve vašich dílnách.

NAŘÍZENÍ VLÁDY 378/2001 Sb.

ze dne 12. září 2001, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí

(toto nařízení nabylo účinnosti dnem 1. ledna 2003)

Vláda nařizuje podle §134a odst. 2 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 155/2000 Sb.:

§1

Toto nařízení se vztahuje, v souladu s právem Evropských Společenství, ad. 1) na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí (dále jen „zařízení“), pokud požadavky na bezpečnost provozu a používání zařízení nestanoví zvláštní právní předpis jinak. ad. 2)

§2

Pro účely tohoto nařízení se rozumí

a) používáním zařízení činnost spojená zejména se spouštěním, zastavováním, dopravou, opravou, seřizováním, manipulací, úpravou, údržbou a čištěním po celou dobu jeho provozu,

b) nebezpečným prostorem prostor uvnitř nebo vně zařízení, ve kterém je zaměstnanec vystaven riziku ohrožení zdraví,

c) ochranným zařízením mechanické, elektrické, elektronické nebo jiné obdobné zařízení sloužící k bezpečnosti a ochraně života a zdraví zaměstnanců,

d) obsluhou zaměstnanec, který zařízení používá a je k této činnosti oprávněn,

e) průvodní dokumentací soubor dokumentů obsahujících návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následně pravidelné kontroly a revize zařízení, jakož i pokyny pro případnou výměnu nebo změnu částí zařízení,

f) provozní dokumentací soubor dokumentů obsahujících průvodní dokumentaci, záznam o poslední nebo mimořádné revizi nebo kontrole, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, nebo pokud takový právní předpis není vydán, stanoví-li tak průvodní dokumentace nebo zaměstnavatel,

g) místním provozním bezpečnostním předpisem předpis zaměstnavatele upravující zejména pracovní technologické postupy pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatele,

h) normovou hodnotou konkrétní technický požadavek obsažený v příslušné české technické normě.

§3

(1) Minimálními požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení v závislosti na příslušném riziku vytvářeném daným zařízením jsou

a) používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací; zaměstnavatel může stanovit další požadavky na bezpečnost místním provozním bezpečnostním předpisem, a to minimálně v rozsahu daném normovou hodnotou,

b) zaměstnavatelem stanovený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor se zřetelem na

§134a

Výrobní a pracovní prostředky a zařízení

(1) Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí musí být

a) vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,

b) vybaveny nebo upraveny tak, aby zaměstnanci nebyli vystaveni zejména nepohodlné pracovní pozici a nežádoucím účinkům hluku a vibrací,

c) pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

(2) Vláda stanoví nařízením bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků, přístrojů a nářadí.

§134a vložen právním předpisem č. 155/2000 Sb. s účinností od 1.1.2001

ad. 1) Směrnice Rady 89/655/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při používání pracovního zařízení při práci (druhá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS), ve znění směrnice Rady 95/63/ES.

ad. 2) Například zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 542/1991 Sb., zákona č. 169/1993 Sb., zákona č. 128/1999 Sb., zákona č. 71/2000 Sb. a zákona č. 124/2000 Sb., zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění zákona č. 189/1999 Sb., zákona č. 23/2000 Sb., zákona č. 71/2000 Sb. a zákona č. 132/2000 Sb.

ad. 3) Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků).

technologický proces a organizaci práce, umožňující bezpečné používání zařízení,

c) přivádění nebo odvádění všech forem energií a látek, užívaných nebo vyráběných, bezpečným způsobem,

d) vybavení zařízení zábranou nebo ochranným zařízením nebo přijetí opatření tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohyblivými se částmi pracovního zařízení nebo pádu břemene,

e) montování a demontování zařízení za bezpečných podmínek v souladu s návodem dodaným výrobcem, *ad. 3)* nebo není-li návod výrobce k dispozici, návodem stanoveným zaměstnavatelem,

f) ochrana zaměstnance proti nebezpečnému dotyku u zařízení pod napětím a před jevy vyvolanými účinky elektřiny,

g) ochrana zařízení, které může být vystaveno účinkům atmosférické elektřiny, zejména zasažení bleskem,

h) umístění ovládacích prvků ovlivňujících bezpečnost provozu zařízení mimo nebezpečné prostory, bezpečné ovládání, a to i v případě jejich poruchy nebo poškození, dobrá viditelnost, rozpoznatelnost a v určených případech příslušné označení; nemohou-li být ovládací prvky z technických důvodů umístěny mimo nebezpečné prostory, nesmí být jejich ovládání zdrojem nebezpečí, a to ani v důsledku nahodilého úkonu,

i) spouštění zařízení pouze záměrným úkonem obsluhy pomocí ovládače, který je k tomu účelu určen,

j) vybavení ovládačem pro úplné bezpečné zastavení; v době, kdy se zařízení nepoužívá, jeho vypnutí a ve stanovených případech jeho odpojení od zdrojů energií a zabezpečení,

k) vybavení ovládačem pro nouzové zastavení, který zablokuje spouštěcí ovládače tam, kde je to nutné; současně se zastavením chodu zařízení nebo jeho nebezpečné části se musí vypnout přívody energií k jeho pohonům, s výjimkou případů, kdyby tím došlo k ohrožení života nebo zdraví zaměstnanců,

l) vybavení zařízení zřetelně identifikovatelnými zařízeními pro jeho odpojení od všech zdrojů energií; následné připojení zařízení ke zdrojům energie nesmí představovat pro zaměstnance žádné riziko,

m) vybavení pracoviště, kde je umístěno zařízení, ovládači k zastavení některého nebo všech zařízení v závislosti na druhu rizika,

n) upevnění, ukotvení nebo zajištění zařízení nebo jeho části vhodným způsobem, je-li to nutné pro bezpečný provoz a používání,

o) neohrožování zaměstnance rizikovými faktory, například hlukem, vibracemi nebo teplotami, které vyvíjí zařízení,

p) v případě potřeby označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter a nesmí být poškozovány běžným provozem zařízení, a

r) vybavení vhodným ochranným zařízením a zabezpečením před ohrožením života a poškozením zdraví tak, aby chránilo zaměstnance zejména

1. před padajícími, odlétajícími nebo vymrštěnými předměty uvolněnými ze zařízení,

2. před rizikem požáru nebo výbuchu s následným požárem nebo účinků výbušných směsí látek vyráběných, užívaných nebo skladovaných v zařízení,

3. před nebezpečím vzniklým vypouštěním nebo únikem plyných, kapalných nebo tuhých emisí,

4. před možným poškozením zdraví zaměstnance způsobeným zachycením nebo destrukcí pohyblivými se částmi zařízení.

(2) Oprava, seřizování, úprava, údržba a čištění zařízení se provádějí, jen je-li zařízení odpojeno od přívodů energií; není-li to technicky možné, učiní se vhodná ochranná opatření.

(3) Obsluha musí mít možnost se přesvědčit, že v nebezpečných prostorech se nenachází žádný zaměstnanec; pokud nelze tento požadavek splnit, bezpečnostní systém před spuštěním, popřípadě zastavením zařízení musí vydávat zvukový nebo i viditelný výstražný signál, aby zaměstnanci zdržující se v nebezpečném prostoru měli vždy dostatek času nebezpečný prostor opustit.

(4) Ochranné zařízení

a) musí mít pevnou konstrukci odolnou proti poškození,

b) musí být umístěno v bezpečné vzdálenosti od nebezpečného prostoru,

c) nesmí bránit montáži, opravě, údržbě, seřizování, manipulaci a čištění; přístup zaměstnance musí být omezen pouze na tu část zařízení, kde je prováděna činnost, a to pokud možno bez sejmutí ochranného zařízení,

d) nesmí být snadno odnímatelné nebo odpojitelné,

e) nesmí omezovat výhled na provoz zařízení více, než je nezbytně nutné,

f) musí splňovat další technické požadavky na blokování nebo jištění stanovené zvláštním právním předpisem, popřípadě normovou hodnotou, nevyplývají-li další požadavky ze zvláštního právního předpisu.

(5) Další požadavky na bezpečný provoz a používání

a) zařízení pro zdvihání břemen a zaměstnanců jsou uvedeny v příloze č. 1 k tomuto nařízení,

b) zařízení pro zdvihání a přemísťování zavěšených břemen jsou uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení,

c) pojezdových zařízení jsou uvedeny v příloze č. 3 k tomuto nařízení,

d) zařízení pro plynulou dopravu nákladů jsou uvedeny v příloze č. 4 k tomuto nařízení,

e) stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot jsou uvedeny v příloze č. 5 k tomuto nařízení.

§4

(1) Kontrola bezpečnosti provozu zařízení před uvedením do provozu je prováděna podle průvodní dokumentace výrobce. Není-li výrobce znám nebo není-li průvodní dokumentace k dispozici, stanoví rozsah kontroly zařízení zaměstnavatel místním provozním bezpečnostním předpisem.

(2) Zařízení musí být vybaveno provozní dokumentací. Následná kontrola musí být prováděna nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, nestanoví-li zvláštní právní předpis, popřípadě průvodní dokumentace nebo normové hodnoty rozsah a četnost následných kontrol jinak *ad. 4)*

(3) Provozní dokumentace musí být uchovávána po celou dobu provozu zařízení.

§5

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2003.

Předseda vlády: Ing. Zeman v. r.

1. místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí: PhDr. Špidla v. r.

(přílohy otiskneme v příštím čísle – pozn. red.)

ad. 4) Například vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 97/1982 Sb., vyhlášky č. 551/1990 Sb. a nařízení vlády č. 352/2000 Sb., vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 552/1990 Sb. a nařízení vlády č. 352/2000 Sb.

Poradna: Kalendář daňových povinností na DUBEN-ČERVENEC 2003, které by se vás jako řemeslníků mohly týkat. Zmiňujeme se tedy o sociálním a zdravotním pojištění, dani silniční, dani z příjmů, z nemovitostí a DPH.

Termíny zde uvedené jsou posledním pracovním dnem kdy máte možnost bez rizika následné penalizace (pokuty) úřadům dodat písemnosti nebo zaplatit příslušné zálohy. **Tučně jsou položky, které se vás týkají pokud nejste mimo podnikání něčí zaměstnanec, neplatíte DPH, nemáte vlastní nemovitost, používáte auto při podnikání a podáváte daňové příznání (+sociální a zdravotní) jen jednou za rok.**

Zálohy na sociální a zdravotní pojištění OSVČ se platí téměř vždy do 8. dne následujícího měsíce. (např. v dubnu platíme zálohu za březen) Pokud datum 8. vychází na víkend či svátek, posouvá se termín na nejbližší další pracovní den.

Sociální a zdravotní pojištění v roce 2003 – termíny záloh:

10. března, 8. dubna, 9. května (pouze sociální), 31. května (pouze zdravotní), 9. června, 8. července, 8. srpna, 8. září, 8. října, 10. listopadu, 8. prosince.

31. BŘEZEN 2003

- **podání příznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2002** (zároveň poslední den k podání plné moci daňového poradce na Váš finanční úřad, pokud jste se pro daňového poradce rozhodli)

- **vyrovnání daňové povinnosti za rok 2002** (uhrazení případného nedoplatku na zálohách na daň z příjmu)

DUBEN 2003

8.4. Zdravotní pojištění (poslední termín podání přehledu za rok 2002 Vaší zdravotní pojišťovně)

15.4. Silniční daň (zaplacení zálohy za měsíce leden-březen 2003)

25.4. DPH (za 1. čtvrtletí nebo za březen)

30.4. Sociální pojištění – podání Přehledu za rok 2002, případný doplatek se musí zaplatit do 8 dnů, nejpozději však do 9.5.2003 (zároveň poslední den k podání plné moci daňového poradce na Vaši Správu sociálního zabezpečení, pokud jste se pro daňového poradce rozhodli)

KVĚTEN 2003

26.5. DPH (za duben)

ČERVEN 2003

2.6. Daň z nemovitosti - platba (pokud je ročně méně než 1000Kč tak za celý rok 2003, jinak zaplacení její první splátky)

16.6. Daň z příjmu - platba (pololetní záloha, pokud daň z příjmu za poslední rok byla víc než 30000 Kč – čtvrtletní záloha, pokud daň z příjmu za poslední rok byla víc než 150000 Kč)

26.6. DPH (za květen)

30.6. Daň z nemovitosti – případná platba druhé splátky za rok 2003

Daňový poradce – Daň z příjmu za rok 2002 – podání příznání a zaplacení

Daň dědická nebo darovací – podání příznání za 1. pololetí 2003

ČERVENEC 2003

8.7. Daňový poradce – Zdravotní pojištění – podání přehledu a doplacení

15.7. Silniční daň (zaplacení zálohy za měsíce duben-červen 2003)

25.7. DPH (za 2. čtvrtletí nebo za červen)

31.7. Daňový poradce – Sociální pojištění – podání přehledu a doplacení

Připomenutí

Termín na zaplacení letošního ročního členského příspěvku je do 31. března 2003. Připomínáme, že pokud jste doposud neuhradili registrační (100 Kč) nebo roční příspěvek (500 Kč), můžete platbu provést:

a) poštovní složenkou na adresu:

**Společenstvo uměleckých kovářů a zámečnicků a kovářů – podkovářů Čech, Moravy a Slezska
Bednářova 20, 619 00 Brno**

b) nebo na číslo účtu: **27-9588170297/0100**, jako **variabilní symbol** napište své IČO, nezapomeňte však následně zaslat poštou či e-mailem informaci s Vaším jménem a variabilním symbolem Vaší platby (nemůžeme ručit za chyby způsobené nesprávným var. symbolem či neoznámením platby).

V příštím čísle (vyjde do konce června 2003):

Jan Krba – Počátky kovářských cechů v Čechách a na Moravě, další část „Nařízení – bezpečný provoz strojů...“, reportáže z akcí v Jaroměři a Dobřívě.

Uzávěrka článků do příštího čísla je 31.5.2003.

**Naše internetová adresa je:
www.kovari.sky.cz**

E-mail: kovari@sky.cz

**Adresa pro zasílání příspěvků
a článků do časopisu:
Bednářova 20, 619 00 Brno**

Čtvrtletník „**Věstník uměleckých kovářů, zámečnicků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska**“ vydává pro své členy „Společenstvo uměleckých kovářů a zámečnicků a kovářů-podkovářů Čech, Moravy a Slezska“.

Registrace Ministerstvem vnitra ČR byla provedena 9. prosince 2002, pod č.j. VS II-1/51999/02-R. IČO: 26611422.

Kontakt pro zasílání korespondence a redakčních příspěvků: **Bednářova 20, 61900 Brno**, e-mail: **kovari@sky.cz**.

Telefonicky každé úterý od 13 do 16 hod na tel. čísle: 721 601 166.

Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Za případné tiskové chyby neručíme, ale omlouváme se za ně.

NAŘÍZENÍ VLÁDY 378/2001 Sb.

ze dne 12. září 2001, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí (toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2003)

Vláda nařizuje podle §134a odst. 2 zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění zákona č. 155/2000 Sb.:

§1

Toto nařízení se vztahuje, v souladu s právem Evropských společenství, 1) na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí (dále jen „zařízení“), pokud požadavky na bezpečnost provozu a používání zařízení nestanoví zvláštní právní předpis jinak. 2)

§2

Pro účely tohoto nařízení se rozumí

a) používáním zařízení činnost spojená zejména se spouštěním, zastavováním, dopravou, opravou, seřizováním, manipulací, úpravou, údržbou a čištěním po celou dobu jeho provozu,

b) nebezpečným prostorem prostor uvnitř nebo vně zařízení, ve kterém je zaměstnanec vystaven riziku ohrožení zdraví,

c) ochranným zařízením mechanické, elektrické, elektronické nebo jiné obdobné zařízení sloužící k bezpečnosti a ochraně života a zdraví zaměstnanců,

d) obsluhou zaměstnanec, který zařízení používá a je k této činnosti oprávněn,

e) průvodní dokumentací soubor dokumentů obsahujících návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí a následně pravidelné kontroly a revize zařízení, jakož i pokyny pro případnou výměnu nebo změnu částí zařízení,

f) provozní dokumentací soubor dokumentů obsahujících průvodní dokumentaci, záznam o poslední nebo mimořádné revizi nebo kontrole, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, nebo pokud takový právní předpis není vydán, stanoví-li tak průvodní dokumentace nebo zaměstnavatel,

g) místním provozním bezpečnostním předpisem předpis zaměstnavatele upravující zejména pracovní technologické postu-

§134a

Výrobní a pracovní prostředky a zařízení

(1) Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky, přístroje a nářadí musí být

a) vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,

b) vybaveny nebo upraveny tak, aby zaměstnanci nebyli vystaveni zejména nepohodlné pracovní pozici a nežádoucím účinkům hluku a vibrací,

c) pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

(2) Vláda stanoví nařízením bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků, přístrojů a nářadí.

§134a vložen právním předpisem č. 155/2000 Sb. s účinností od 1.1.2001

ad. 1) Směrnice Rady 89/655/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při používání pracovního zařízení při práci (druhá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS), ve znění směrnice Rady 95/63/ES.

ad. 2) Například zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 542/1991 Sb., zákona č. 169/1993 Sb., zákona č. 128/1999 Sb., zákona č. 71/2000 Sb. a zákona č. 124/2000 Sb., zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění zákona č. 189/1999 Sb., zákona č. 23/2000 Sb., zákona č. 71/2000 Sb. a zákona č. 132/2000 Sb.

ad. 3) Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků a o změně některých zákonů (zákon o obecné bezpečnosti výrobků).

py pro používání zařízení a pravidla pohybu zařízení a zaměstnanců v prostorech a na pracovištích zaměstnavatele,

h) normovou hodnotou konkrétní technický požadavek obsažený v příslušné české technické normě.

§3

(1) Minimálními požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení v závislosti na příslušném riziku vytvářeném daným zařízením jsou

a) používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno, v souladu s provozní dokumentací; zaměstnavatel může stanovit další požadavky na bezpečnost místním provozním bezpečnostním předpisem, a to minimálně v rozsahu daném normovou hodnotou,

b) zaměstnavatelem stanovený bezpečný přístup obsluhy k zařízení a dostatečný manipulační prostor se zřetelem na technologický proces a organizaci práce, umožňující bezpečné používání zařízení,

c) přivádění nebo odvádění všech forem energií a látek, užívaných nebo vyráběných, bezpečným způsobem,

d) vybavení zařízení zábranou nebo ochranným zařízením nebo přijetí opatření tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohyblivými se částmi pracovního zařízení nebo pádu břemene,

e) montování a demontování zařízení za bezpečných podmínek v souladu s návodem dodaným výrobcem, 3) nebo není-li návod výrobce k dispozici, návodem stanoveným zaměstnavatelem,

f) ochrana zaměstnance proti nebezpečnému dotyku u zařízení pod napětím a před jevy vyvolanými účinky elektřiny,

g) ochrana zařízení, které může být vystaveno účinkům atmosférické elektřiny, zejména zasažení bleskem,

h) umístění ovládacích prvků ovlivňujících bezpečnost provozu zařízení mimo nebezpečné prostory, bezpečné ovládání, a to i v případě jejich poruchy nebo poškození, dobrá viditelnost, rozpoznatelnost a v určených případech příslušné označení; nemohou-li být ovládací prvky z technických důvodů umístěny mimo nebezpečné prostory, nesmí být jejich ovládání zdrojem nebezpečí, a to ani v důsledku nahodilého úkonu,

i) spouštění zařízení pouze záměrným úkonem obsluhy pomocí ovládače, který je k tomu účelu určen,

j) vybavení ovládačem pro úplné bezpečné zastavení; v době, kdy se zařízení nepoužívá, jeho vypnutí a ve stanovených případech jeho odpojení od zdrojů energií a zabezpečení,

k) vybavení ovládačem pro nouzové zastavení, který zablokuje spouštěcí ovládače tam, kde je to nutné; současně se zastavením chodu zařízení nebo jeho nebezpečné části se musí vypnout přívoody energií k jeho pohonům, s výjimkou případů, kdyby tím došlo k ohrožení života nebo zdraví zaměstnanců,

l) vybavení zařízení zřetelně identifikovatelnými zařízeními pro jeho odpojení od všech zdrojů energií; následně připojení zařízení ke zdrojům energie nesmí představovat pro zaměstnance žádné riziko,

m) vybavení pracoviště, kde je umístěno zařízení, ovládači k zastavení některého nebo všech zařízení v závislosti na druhu rizika,

n) upevnění, ukotvení nebo zajištění zařízení nebo jeho části vhodným způsobem, je-li to nutné pro bezpečný provoz a používání,

o) neohrožování zaměstnance rizikovými faktory, například hlukem, vibracemi nebo teplotami, které vyvíjí zařízení,

p) v případě potřeby označení výstražnými nebo informačními značkami, sděleními, značením nebo signalizací, které jsou srozumitelné, mají jednoznačný charakter a nesmí být poškozovány běžným provozem zařízení, a

r) vybavení vhodným ochranným zařízením a zabezpečením před ohrožením života a poškozením zdraví tak, aby chránilo zaměstnance zejména

1. před padajícími, odlétajícími nebo vymrštěnými předměty uvolněnými ze zařízení,
2. před rizikem požáru nebo výbuchu s následným požárem nebo účinků výbušných směsí látek vyráběných, užívaných nebo skladovaných v zařízení,
3. před nebezpečím vzniklým vypouštěním nebo únikem plynů, kapalných nebo tuhých emisí,
4. před možným poškozením zdraví zaměstnance způsobeným zachycením nebo destrukcí pohybující se části zařízení.

(2) Oprava, seřizování, úprava, údržba a čištění zařízení se provádějí, jen je-li zařízení odpojeno od přívodů energií; není-li to technicky možné, učiní se vhodná ochranná opatření.

(3) Obsluha musí mít možnost se přesvědčit, že v nebezpečných prostorech se nenachází žádný zaměstnanec; pokud nelze tento požadavek splnit, bezpečnostní systém před spuštěním, popřípadě zastavením zařízení musí vydávat zvukový nebo i viditelný výstražný signál, aby zaměstnanci zdržující se v nebezpečném prostoru měli vždy dostatek času nebezpečný prostor opustit.

(4) Ochranné zařízení

- a) musí mít pevnou konstrukci odolnou proti poškození,
- b) musí být umístěno v bezpečné vzdálenosti od nebezpečného prostoru,
- c) nesmí bránit montáži, opravě, údržbě, seřizování, manipulaci a čištění; přístup zaměstnance musí být omezen pouze na tu část zařízení, kde je prováděna činnost, a to pokud možno bez sejmutí ochranného zařízení,
- d) nesmí být snadno odnímatelné nebo odpojitelé,
- e) nesmí omezovat výhled na provoz zařízení více, než je nezbytně nutné,
- f) musí splňovat další technické požadavky na blokování nebo jištění stanovené zvláštním právním předpisem, popřípadě normovou hodnotou, nevyplývají-li další požadavky ze zvláštního právního předpisu.

(5) Další požadavky na bezpečný provoz a používání

- a) zařízení pro zdvihání břemen a zaměstnanců jsou uvedeny v příloze č. 1 k tomuto nařízení,
- b) zařízení pro zdvihání a přemísťování zavěšených břemen jsou uvedeny v příloze č. 2 k tomuto nařízení,
- c) pojízdných zařízení jsou uvedeny v příloze č. 3 k tomuto nařízení,
- d) zařízení pro plynulou dopravu nákladů jsou uvedeny v příloze č. 4 k tomuto nařízení,
- e) stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot jsou uvedeny v příloze č. 5 k tomuto nařízení.

§4

(1) Kontrola bezpečnosti provozu zařízení před uvedením do provozu je prováděna podle průvodní dokumentace výrobce. Není-li výrobce znám nebo není-li průvodní dokumentace k dispozici, stanoví rozsah kontroly zařízení zaměstnavatel místním provozním bezpečnostním předpisem.

(2) Zařízení musí být vybaveno provozní dokumentací. Následná kontrola musí být prováděna nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem, nestanoví-li zvláštní právní předpis, popřípadě průvodní dokumentace nebo normové hodnoty rozsah a četnost následných kontrol jinak.4)

4) Například vyhláška č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 97/1982 Sb., vyhlášky č. 551/1990 Sb. a nařízení vlády č. 352/2000 Sb., vyhláška č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 552/1990 Sb. a nařízení vlády č. 352/2000 Sb.

(3) Provozní dokumentace musí být uchovávána po celou dobu provozu zařízení.

§5

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2003.

Předseda vlády: Ing. Zeman v. r.

1. místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí:
PhDr. Špidla v. r.

Příloha č. 1 k nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Další požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání břemen a zaměstnanců

Dalšími požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání břemen a zaměstnanců jsou

1. Pevnost a stabilita během užívání s ohledem na velikost a hmotnost zdviháných břemen a na namáhání vzniklá v kotvících či zajišťovaných bodech konstrukce; u pojízdného zařízení jeho stabilita s ohledem na předpokládané podmínky provozu a vlastnosti podkladu, po kterém se pohybuje.

2. Zabránění případnému zachycení, přimáčknutí nebo naražení zaměstnance.

3. Zabránění pádu zařízení nebo jeho části či nebezpečnému posunu.

4. Zabránění samovolnému uvolnění pracovního zařízení nebo jeho částí.

5. Vyznačení jmenovité nosnosti a tam, kde je to nutné, i jmenovité nosnosti pro každou pracovní polohu zařízení.

6. Označení vázacích prostředků pro zdvihání tak, aby bylo možné určit charakteristiky podstatné pro jejich bezpečné použití.

7. Opatření, aby se zaměstnanci nenacházeli pod zavěšeným břemenem, nevyžadují-li to zvláštní podmínky práce stanovené místním provozním bezpečnostním předpisem, a aby se břemeno nepřepravovalo nad nechráněnými pracovišti, a pokud to není možné, aby byla zajištěna bezpečnost zaměstnanců.

8. Volba vázacích prostředků s ohledem na manipulované břemeno, uchopovací a vázací místa a povětrnostní podmínky, v závislosti na způsobu a uspořádání vázacích prostředků.

9. Skladování závěsných prostředků tak, aby nedošlo k jejich záměně nebo poškození.

10. Zřetelné označení dočasně instalovaného zařízení, aby obsluha mohla určit jeho charakteristiku a bylo tak zajištěno jeho bezpečné používání.

11. Zřetelné a vhodné označení zařízení, které není určeno pro zdvihání zaměstnanců, zákazem zdvihání osob.

Zvláštními požadavky na používání zařízení pro bezpečné zdvihání zaměstnanců jsou

1. Zabránění pádu zaměstnanců a zařízení; pokud nelze předejít pádu kabiny, použití závěsných lan se zvýšeným koeficientem pevnosti a provádění jejich kontroly každý den, kdy je zařízení používáno.

2. Zabránění případného zachycení, přimáčknutí nebo naražení zaměstnanců.

3. Zabránění ohrožení zaměstnanců v kabině při výpadku pohonu a umožnění jejich evakuace nebo jejich snadného vyproštění.

4. Použití zařízení ke zdvihání břemen ve výjimečných případech i ke zdvihání zaměstnanců je možné jen za předpokladu, že jsou přijata vhodná opatření k zajištění jejich bezpečnosti; obsluha na řídicím stanovišti musí mít možnost spolehlivými prostředky komunikovat se zdvihánými zaměstnanci a v případě nebezpečí musí být k dispozici spolehlivé prostředky pro případnou evakuaci nebo vyproštění zdviháných zaměstnanců.

5. Zastavení provozu zařízení instalovaného ve venkovním prostoru, pokud se povětrnostní podmínky zhorší natolik, že ohrožují bezpečné použití zařízení nebo bezpečnost a zdraví zaměstnanců a k omezení dalších rizik vyplývajících z této situace pro obsluhu a zaměstnance.

Příloha č. 2 k nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Další požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání a přemísťování zavěšených břemen

Dalšími požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro zdvihání a přemísťování zavěšených břemen jsou

1. Volba, kontrola a provádění všech pracovních operací tak, aby byla zajištěna bezpečnost a ochrana zdraví zaměstnanců.

2. Ochrana zabraňující sklopení, převrácení, posunutí nebo sklouznutí břemene; pravidelná kontrola a údržba zařízení.

3. Opatření k zabránění kolize břemene nebo částí zařízení s okolními předměty nebo se zaměstnanci, kteří se nacházejí v jeho manipulačním prostoru, v případě, že obsluha nemůže sledovat dráhu zdvihaného a přemísťovaného břemene po celou dobu jeho pohybu.

4. Způsob vázání nebo odvazování břemene oprávněným zaměstnancem vždy v koordinaci a za plné součinnosti s obsluhou, která zdvihací zařízení ovládá.

5. Zajištění vzájemné koordinace obsluh, jsou-li břemena zdvihána nebo přemísťována dvěma nebo více zařízeními.

6. Zamezení vzájemné kolize zařízení nebo jejich částí nebo kolize s břemeny, pokud jsou dvě nebo více zařízení umístěna tak, že se jejich manipulační prostory překrývají.

7. Provádění dohledu nad zavěšeným břemenem zaměstnancem pověřeným zaměstnavatelem, pokud není zamezen přístup do nebezpečného prostoru a není-li zavěšené břemeno při výpadku pohonu zajištěno.

8. Ochrana zaměstnance při částečném nebo úplném výpadku pohonu a při nebezpečí pádu břemene.

9. Zastavení provozu zařízení instalovaného ve venkovním prostoru, pokud se povětrnostní podmínky zhorší natolik, že ohrožují bezpečné použití zařízení nebo bezpečnost a zdraví zaměstnanců; přijetí odpovídajících opatření k zamezení samovolnému pohybu zařízení nebo převrácení zařízení.

Příloha č. 3 k nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Další požadavky na bezpečný provoz a používání pojízdných zařízení

Dalšími požadavky na bezpečný provoz a používání pojízdných zařízení jsou

1. Vybavení zařízení řízeného obsluhou vhodnou ochranou k omezení rizika poškození zdraví, které může vzniknout v důsledku zachycení zaměstnance pojezdovými částmi zařízení.

2. Vybavení hnací jednotky ochranným zařízením proti poškození v případech náhodného zadření, uvážnutí či zaseknutí příslušenství nebo přidavných nebo tažených zařízení; pokud zadření, uvážnutí či zaseknutí nelze zabránit, je nutné učinit všechna dostupná opatření.

3. Zajištění provozuschopného stavu hnacích jednotek, došlo-li k jejich znečištění nebo poškození.

4. Zabezpečení zařízení řízeného obsluhou před převrácením při provozu za běžných podmínek, a to ochranným zařízením, které zajistí, že se pojízdné zařízení nenakloní o více než čtvrtinu maximálního náklonu, nebo konstrukcí, která zajistí dostatečný prostor kolem obsluhy, i když naklonění bude větší než čtvrtina maximálního náklonu, nebo jiným technickým opatřením se stejným účinkem; ochranné konstrukce nejsou nutné, pokud je zařízení během činnosti stabilizováno nebo jestliže jeho konstrukční provedení znemožňuje převrácení; existuje-li riziko přimáčknutí obsluhy při převrácení zařízení, lze používat pouze takové zařízení, které je vybaveno zádržným systémem, například bezpečnostními pásy.

5. Vybavení zdvižného manipulačního vozíku (dále jen „vozík“) zařízením k omezení rizika převrácení, jako jsou například

a) ochranná konstrukce pro obsluhu,

b) konstrukce zabraňující převrácení vozíku,

c) konstrukce zajišťující při převrácení obsluze dostatečný bezpečný prostor mezi vozíkem, terémem či podlahou,

d) zádržný systém, zajišťující připoutání obsluhy k sedadlu, aby nedošlo k jejímu přimáčknutí při převrácení vozíku.

6. Požadavky na pojízdné zařízení, které může ohrožovat zaměstnance v jeho blízkosti, jsou

a) zabezpečení před spouštěním nepovolanými zaměstnanci,

b) vybavení zařízením, které minimalizuje následky kolize v případě, že se pohybuje na vodicím zařízení více jednotek,

c) vybavení prostředky pro brždění a zastavení; vyžaduje-li to bezpečnost zaměstnanců, vybavení nouzovou brzdou se snadno přístupným ovládním nebo automatickými systémy pro případ, že dojde k selhání hlavního brzdového a zastavovacího systému,

d) doplnění o systém ke zlepšení viditelnosti, není-li zorné pole obsluhy dostatečné,

e) vybavení vhodným osvětlením tak, aby obsluze v noci nebo v prostředí se sníženou viditelností umožnilo bezpečné používání,

f) vybavení potřebným množstvím vhodných druhů požární techniky, věcných prostředků požární ochrany, případně požárně bezpečnostních zařízení; to neplatí, jsou-li tyto umístěny v dosahu pojízdného pracovního zařízení,

g) ochrana dálkových ovládačů proti poškození, automatické zastavení zařízení, pokud se pojízdné zařízení s vlastním pohonem dostane mimo dosah dálkových ovládačů či se v jeho manipulačním prostoru vyskytne překážka.

7. Vybavení taženého, vlečeného nebo neseného zařízení v případě dopravy zaměstnanců vhodnými ochrannými prostředky; přizpůsobení rychlosti, pokud zařízení vykonává pracovní činnost během tažení, vlečení nebo nesení.

8. Zákaz použití zařízení se spalovacím motorem bez katalyzátoru v uzavřených prostorech a pracovištích zaměstnavatele.

Příloha č. 4 k nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Další požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro plynulou dopravu nákladů

Dalšími požadavky na bezpečný provoz a používání zařízení pro plynulou dopravu nákladů jsou

1. Zajištění bezpečného přístupu ke všem obslužným ploším nebo odpočívadlům a jejich bezpečné provedení.

2. Ochrana otvorů uzavřených částí zařízení umožňující přístup k pohyblivým částem uzamykatelnými nebo blokovými ochrannými zařízeními.

3. Opatření proti náhodnému spadávání volně ložených sypkých nákladů nebo pádu jednotlivých břemen dopravovaných nad nechráněnými pracovišti nebo komunikacemi.

4. Vzájemné blokování centrálního a místního ovládní zařízení.

5. Zpracování místního provozního bezpečnostního předpisu, ve kterém zaměstnavatel uvede

a) zaměstnance oprávněné k používání zařízení a k vedení evidenční knihy o používání zařízení a počtu provozních hodin,

b) termíny, rozsah a způsob provádění kontrol zařízení,

c) technologický postup pro používání zařízení, včetně úkonů a činností, které jsou zakázány,

d) opatření k zajištění bezpečnosti práce ve škodlivém prostředí při zjištění výskytu nebezpečných látek a na ochranu proti výbojům statické elektřiny.

Příloha č. 5 k nařízení vlády č. 378/2001 Sb.

Další požadavky na bezpečný provoz a používání stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot

Dalšími požadavky na bezpečný provoz a používání stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot (dále jen „skladovací zařízení“), kterými jsou stabilní zařízení nebo prostorové konstruk-

ce umožňující skladování sypké hmoty, jejichž objem přesahuje 3 m³ a v nichž lze skladovat sypké hmoty o výšce přesahující 1,5 m, jsou

1. Zabránění přístupu k nebezpečnému prostoru, ve kterém by mohlo dojít k zachycení zaměstnanců.

2. Ochrana před padajícími, odlétajícími nebo rozprašovanými sypkými hmotami a zabránění nežádoucímu vniknutí předmětů do skladovacího zařízení.

3. Ochrana před nebezpečnými účinky statické elektřiny.

4. Zabránění vzniku požáru nebo výbuchu s následným požárem pro případ možného nebezpečí nahromadění plyných nebo tuhých emisí nebo jejich směsí ve výbušných koncentracích.

5. Stanovení velikosti a tvarů otvorů ochranných zařízení s přihlédnutím k nebezpečnému prostoru a s ohledem na vlastnosti, strukturu a množství skladovaných sypkých hmot a na možnosti propadnutí zaměstnanců do skladovacího zařízení.

6. Zabezpečení vstupů a otvorů do uzavřených nebezpečných prostor proti nežádoucímu vstupu zaměstnanců nebo jejich nahodilému pádu; ochrana vstupů k otevřenému skladovacímu zařízení, kde je možnost stálého přístupu k hornímu otvoru, před pádem dovnitř skladovacího zařízení pevným zábradlím s vrchním madlem ve výšce 1,1 m.

7. Zajištění spolehlivé těsnosti vypouštěcích otvorů a jejich uzávěrů tak, aby odpovídaly vlastnostem skladované sypké hmoty, největšímu přípustnému tlaku nebo podtlaku a aby nemohlo dojít k jejich náhodnému otevření.

8. Zabezpečení instalovaných ochranných zařízení proti samovolnému uvolnění; uzamčení odnímatelných částí klíčem nebo jiným nástrojem.

9. Zřízení plošin a přístupových lávek pro obsluhu o šířce nejméně 0,5 m.

10. Vybavení účinným ochranným zařízením k omezení nebezpečné koncentrace škodlivin.

11. Přijetí bezpečnostních opatření k zabránění vytváření kleneb, trychtýřů, převisů skladovaných hmot nebo jejich ulpívání na stěnách skladovacího zařízení, k zabránění nahrnování skladované sypké hmoty v okolí plnicích otvorů skladovacích zařízení umístěných pod úrovní terénu nebo podlahy nad výšku 1,5 m od úrovně okolního terénu nebo podlahy.

12. Zajištění osvětlení, včetně nouzového osvětlení, v manipulačním prostoru, kde se zdržuje obsluha a zaměstnanci.

13. Zpracování místního provozního bezpečnostního předpisu, ve kterém zaměstnavatel uvede

a) zaměstnance oprávněné k používání skladovacího zařízení a k vedení evidenční knihy o údržbě obsahující termíny, rozsah a způsob jejího provádění,

b) opatření pro vstup do skladovacího zařízení, zejména technologický postup, způsob signalizace, zajištění proti nežádoucímu spuštění, zabezpečení zaměstnanců a jejich zajištění při vstupu do skladovacího zařízení nejméně dvěma dalšími zaměstnanci s napnutým zajišťovacím lanem a se stálým dozorem,

c) opatření k zajištění bezpečnosti práce ve škodlivém prostředí při zjištění výskytu nebezpečných látek a na ochranu proti výbojům statické elektřiny,

d) způsob zajištění vstupních otvorů do uzavřených skladovacích zařízení,

e) technologický postup pro obsluhu, dojde-li k přerušení vyprazdňování,

f) termíny a rozsah kontrol vlastností uložených sypkých hmot z hlediska možného samovznícení nebo výbuchu,

g) zakázané úkony a činnosti, zejména vstup vypouštěcím otvorem, pokud není skladovací zařízení prázdné, vstupování na skladovaný materiál, ovládání uzávěru skladovacího zařízení z ložné plochy dopravního prostředku a zdržování se na jeho ložné ploše po celou dobu plnění nebo vyprazdňování.